

ID 40. DIAGNOSI SOBRE L'APLICACIÓ DEL SISTEMES D'AVALUACIÓ CONTINUADA EN ELS ENSENYAMENTS DE GRAU. L'EXEMPLE DE LA FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES DE LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Dr. Héctor Simón Moreno
Universidad Rovira i Virgili
hector.simon@urv.cat

Dr. Antoni Carreras Casanovas
Universidad Rovira i Virgili
antonio.carreras@urv.cat

Dra. Blanca Deusdad
Universidad Rovira i Virgili
blanca.deusdad@urv.cat

Resumen

El novembre de 2012 s'encomanà al Grup d'Innovació Docent de la Facultat de Ciències Jurídiques de la Universitat Rovira i Virgili l'encàrrec d'elaborar una diagnosi sobre l'aplicació del sistema d'avaluació continuada en els ensenyaments de grau, així com una proposta de protocol per aquests ensenyaments en base als resultats obtinguts. La present comunicació té com a objectiu explicar com es pot dur a terme dita diagnosi i les utilitats i conclusions que es poden extraure, que poden ésser d'utilitat per a tots aquells centres i facultats que vulguin monitoritzar la revisió actual i futura dels seus plans d'estudis una vegada adaptats a l'Espai Europeu d'Educació Superior.

Text de la comunicació

Els objectius de la present comunicació són els següents:

- a) Explicar la metodologia emprada per a la diagnosi de les activitats d'avaluació continuada dels ensenyaments de la Facultat de Ciències Jurídiques de la Universitat Rovira i Virgili (URV): Dret, Treball Social i Relacions Laborals.
- b) Destacar els possibles resultats que es poden extraure de dita diagnosi.
- c) Plantejar possibles actuacions per facilitar, modificar o redreçar activitats, actuacions i possibles mancances.

Els estudis de Grau de la URV estan completament adaptats a l'Espai Europeu d'Educació Superior³⁸. En particular, els ensenyaments de la Facultat de Ciències Jurídiques ho estan des de fa més de quatre anys, el que vol dir que ja hi han graduats conforme al nou pla d'estudis. Una vegada transcorregut aquest període, era el moment d'efectuar un anàlisi de les activitats d'avaluació continuada de les diferents assignatures amb l'objectiu de conèixer l'impacte del procés de Bolonya en el procés d'aprenentatge de l'estudiant. Per tal d'elaborar de forma acurada aquesta diagnosi, calia formular plantejaments estadístics en base a un tractament massiu de dades. Amb la finalitat d'aconseguir i processar aquesta informació, es va procedir de la manera següent:

a) Fase 1. Elaboració de fitxes: Per a tenir una base de dades amb la qual treballar s'havia de dissenyar prèviament un full Excel comú per a totes les assignatures troncales dels diferents ensenyaments amb les dades rellevants per aquest estudi. Aquest document s'havia d'enviar a tots els professors, que havien d'omplir-lo i retornar-lo (vegeu Model.-1. Recollida de dades). Cal dir que aquesta fase ha estat la més laboriosa i delicada, atesa la reticència d'alguns docents a enviar la Fitxa. Malgrat que ens ha mancat la contestació d'alguns docents per poder tenir una visió el més exhaustiva possible,ensem que els resultats reflecteixen unes dades força fiables i completes. Els resultats obtinguts mostren una participació superior al 96%

³⁸ Declaración de Bolonia Declaración conjunta de los Ministros Europeos de Educación, disponible en: <http://www.mecd.gob.es/portada-mecd/>.

del professorat, s'han diagnosticat 91 assignatures i s'han enquestat a 174 professors. Aquesta informació ha estat canalitzada a través de la figura del coordinadors d'activitats avaluatives, que tenen com a funció, entre d'altres, vigilar que no hi hagin solapaments entre les diferents activitats avaluatives de les diferents assignatures d'un mateix curs i quadrimestre³⁹. Amb tot, també s'ha anat darrera d'alguns professors "porta a porta".

b) Fase 2. Bolcat de dades: Una vegada obtingudes les dades proporcionades pel professor (Model 1), s'havia de procedir al seu tractament metodològic mitjançant l'elaboració d'una plantilla Excel per cada matèria on s'havien de bolcar les dades aportades per cada professor. A continuació s'havien de comparar les dades amb la memòria del grau, la guia docent i el pla de treball (vegeu Model.-2. Diagnosi d'activitats d'avaluació). Cal esmentar que a la URV hi han dos documents d'interès⁴⁰:

1) La *Guia Docent*, on es visualitza la proposta acadèmica de la URV i afecta a totes les assignatures de tots els ensenyaments. Aquesta Guia compren diversos apartats: Dades identificatives de l'assignatura; qui la imparteix, idioma d'impartició i descripció general; competències; resultats d'aprenentatge; continguts; planificació; metodologia; atenció personalitzada; avaluació i fonts d'informació.

2) El *Pla de Treball*, que és la informació i temporització de les activitats avaluatives que ha de dur a terme cada estudiant per adquirir les competències definides en la Guia Docent. És el coordinador de l'assignatura qui publica el Pla de Treball.

Per tant, la Guia Docent està a disposició de l'estudiant abans del procés de matrícula, i li permet conèixer els elements principals de cada assignatura. Per la seva banda, el Pla de Treball és un document posterior que reflexa de quina manera s'avalua a l'estudiant (tipus de prova, data, percentatge sobre la nota final...) i que es fa públic a través de la Plataforma Virtual Moodle⁴¹. Tots dos documents no estan coordinats, és a dir, no hi ha un transvasament de dades entre la Guia Docent i el Pla de Treball, que ha d'ésser omplert pel professorat.

El bolcat de dades a la Fitxa 2 permet veure el grau de compliment per part del professor de la memòria de grau, la guia docent i el pla de treball, així com el nombre d'activitats que es realitzen i la seva distribució durant el quadrimestre. Per tal de tenir una major fiabilitat, és necessari contrastar la informació del professorat amb els alumnes.

c) Fase 3. Resultats globals: Una vegada extreta tota la informació i concentrada en una mateixa base de dades, es podia procedir a analitzar els resultats globals tant per graus com pel conjunt d'ensenyaments. Tot aquests resultats van permetre veure en termes absoluts el grau de compliment de les activitats d'avaluació i, a la vegada, analitzar les mancances per posar-hi possibles solucions. També permetien fer palès les mancances de la memòria de grau i la feblesa o els punts forts del sistema d'avaluació continuada.

d) Fase 4: Protocol d'actuació: Una vegada feta la diagnosi i completat l'anàlisi, es va poder elaborar un protocol d'actuació, és a dir, una sèrie de suggeriments. No tenia un caràcter exhaustiu, sinó que restava obert a incorporar altres actuacions que es podien desprendre de l'anàlisi fet.

³⁹ Mes informació al Protocol de Coordinació Acadèmica i Docent per als Graus de la Facultat de Ciències Jurídiques (2013-2014). Disponible en:

http://www.fcj.urv.cat/media/upload/domain_3/arxius/fcj/normativa/protocol%20coord%20academica%20FCJ.pdf.

⁴⁰ Font: http://www.urv.cat/media/upload//arxius/gestio_academica/actes/norm_docencia_13_14.pdf.

⁴¹ <http://moodle.urv.cat/moodle/>.

Conclusions

Una vegada feta la diagnosi i completat l'anàlisi, es poden extraure diferents observacions i resultats, que enumerarem a continuació de forma resumida i a títol exemplificatiu:

1) Dades sobre activitats d'avaluació

a) Relació de les activitats d'avaluació més utilitzades. L'anàlisi permet veure si els professors utilitzen els mètodes "clàssics" d'avaluació (proves de desenvolupament, proves tipus test, proves de preguntes curtes i pràctiques avaluatives a l'aula ordinària) o "innovadors" (com debats, aprenentatge basat en problemes o mètode del cas, fòrums de discussió, etc.). En definitiva, veure el grau d'implementació "real" del pla Bolonya (enfocat a la incorporació de nous mètodes d'avaluació) tal i com es va concebre inicialment⁴².

b) Grau d'ús de les TIC. De l'estudi també es pot veure l'ús que es fa de les noves tecnologies en les activitats d'avaluació i si els sistemes tradicionals són els que més s'utilitzen. Les noves tecnologies tenen un paper important en l'aplicació del Pla de Bolonya⁴³.

c) Adequació del calendari acadèmic. Amb la metodologia exposada també es pot conèixer el nombre concret de cadascuna de les activitats utilitzades i el possible solapament entre elles. Això pot donar lloc a que en un mateix dia puguin coincidir dos o més activitats d'avaluació sense possibilitat de canvi donada la continuïtat de les classes magistrals per complir amb el programa del curs. Aquestes puntes de càrrega de treball, motivades per les activitats d'avaluació coincidents durant el curs, distorsionen l'assistència a les altres classes, amb la conseqüent malbaratament de l'esforç del professor i la pèrdua de coneixement de l'alumne. L'anàlisi també podria detectar la següent disfunció: els alumnes que aproven totes les assignatures no tenen cap obligació acadèmica durant un període de temps molt significatiu. Per exemple, si el primer quadrimestre finalitza el 23 de desembre i les classes tornen a començar el 4 de febrer, és un mes i mig que l'alumne on, en general, no treu cap profit de la universitat. En cas de que no es pugui modificar el calendari acadèmic, la Facultat en qüestió hauria de proposar la planificació d'activitats que puguin ésser d'utilitat per aquests alumnes (per exemple, formació en l'ús de bases de dades, etc).

c) Criteris per unificar la càrrega de treball dels alumnes. Des de la implantació del Pla de Bolonya i la conseqüent introducció de l'avaluació continuada es pot posar de manifest un augment de les activitats d'avaluació programades per cada docent en la seva matèria. Per tal de minorar aquesta situació, es pot suggerir l'establiment d'un temps de treball determinat de càrrega de treball per curs fora de les hores lectives, de tal forma que la planificació d'activitats d'avaluació de tots els professors d'un curs s'atengui a un mateix temps de treball fora de l'aula per totes les matèries que s'imparteixen en un curs.

d) Necessitat o no d'accions de suport al professorat. De l'anàlisi es pot valorar portar a terme accions de conscienciació per a que el professorat utilitzi els mètodes d'avaluació

⁴² Veure en aquest sentit Vidal Prado C. (2012) El espacio europeo de educación superior y su implantación en las universidades españolas. *Revista Catalana de Dret Públic*, 44, pp. 253 i ss. Veure també Bajo Santos N. (2010) Oportunidades y retos del Espacio Europeo de Educación Superior. *Anuario Jurídico y Económico*, 43., pp. 433 i ss.

⁴³ Pérez Álvarez M. P. (2010). *Innovación metodológica y espacio europeo de educación superior. Experiencias docentes en el ámbito del derecho*. Madrid: Dykinson., pp. 57 i ss.

continuada més “innovadors” o cursos de formació ideats per aquesta finalitat⁴⁴.

e) Gestor de docència. Atès que el professorat cada vegada té una càrrega de gestió més elevada en detriment de la investigació i la docència, es pot proposar atenent als resultats gestionar la docència acadèmica a través de la figura d'un Gestor de Docència per cada ensenyament, amb la qual cosa s'aconseguiria un alliberament del professorat d'aquestes tasques, un incrementant del temps dedicat a la investigació i la docència, una millora de la qualitat de la gestió acadèmica i una unificació de criteris en la coordinació. Entre les funcions d'aquesta figura hi hauria per exemple portar a terme activitats de planificació (Cursos de formació pel professorat; Calendari escolar o Calendari d'activitats d'avaluació), control (Auditories de qualitat del professorat -enquestes de satisfacció de l'alumnat-, Auditories del grau de compliment de la guia docent, Pla de Treball i memòria de grau, confrontades amb l'alumnat; Control de l'assistència efectiva a classe per part del professor i professors associats; o Prendre mesures correctores i de seguiment) i coordinació.

f) Informe individualitzat al professorat. La fitxa individualitzada de cadascuna de les matèries, on es fa palesa l'adequació de les activitats d'avaluació de cada professor amb la memòria de grau i la guia docent, es pot lliurar a cadascun d'ells abans de confeccionar la nova guia docent, per tal de fer més coherent la realitat amb la normativa establerta i publicada.

2) Comparativa entre les activitats reals que es duen a terme i la memòria de Grau

a) Adequació a la memòria de grau. La memòria per a la sol·licitud de verificació de títols oficials és el punt de referència per a la elaboració del diagnòstic de les activitats d'avaluació que es realitzen als diferents graus. El diagnòstic permet visualitzar si les activitats avaluatives (tant el tipus d'activitat com el seu pes sobre la nota final) coincideixen o no amb l'establert en la memòria de grau.

b) Anàlisi de la correspondència entre les activitats avaluatives utilitzades i l'assoliment de les competències previstes a la memòria del grau. Com ja hem posat de manifest, les dades obtingudes poden mostrar si les activitats avaluatives són les tradicionals o hi han pràctiques innovadores. Per tant, el dubte que es pot plantejar és si les competències que preveu la memòria de grau per a cada assignatura o bloc d'assignatures són realment examinades per cada professor amb les activitats avaluatives que planifica en cadascuna d'elles. Per exemple, si la Competència A8 del Grau de Dret és “Reconèixer el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la interdisciplinarietat dels problemes jurídics”, caldria que el professor acredités com/de quina manera/amb què continguts l'estudiant aprèn aquesta competència en la seva assignatura. La idea és que les “Competències” no han de ser uns enunciats que després no tinguin un impacte real en el que aprenen. La doctrina⁴⁵ afirma que “las famosas competencias y su entrada en juego en el nuevo panorama se limitan a ser un ejercicio de retórica, igual en todas las universidades y en la mayoría de las guías docentes de las diversas materias, que ha vaciado de contenido el mensaje que eventualmente hubieran querido transmitir”; això és el que ha passat realment? L'anàlisi que es proposa podria ajudar a respondre aquesta pregunta.

⁴⁴ Ion G. i Cano E. (2012). La formación del profesorado universitario para la implementación de la evaluación por competencias. *Educación XX*, 15.2, pp. 249 i ss.

⁴⁵ Laporta F. J. (2010). Bolonia y los estudios de derecho: dos puntos de vista. *Actualidad Jurídica (Uría & Menéndez)*, 26. pp. 7 i ss.

3) Comparativa entre les activitats reals i la guia docent

a) Adequació de les proves avaluatives a la Guia Docent. L'anàlisi serveix per acreditar si els professors, de forma majoritària o minoritària, segueixen i compleixen total o parcialment amb les activitats avaluatives previstes a la Guia Docent i també si hi ha desviacions de pes amb el previst en aquesta. Tot i això, cal esmentar que ocasions les activitats descrites a la guia docent poden ser molt generals, el que possibilita al professor, de vegades, escollir entre una prova avaluativa o una altra. Si la guia docent no es compleix, això pot provocar una disfunció per l'alumne una vegada matriculat i assabentat de la planificació del curs.

b) Adequació de les proves avaluatives al Pla de Treball. L'anàlisi serveix per acreditar si els professors, de forma majoritària o minoritària, segueixen i compleixen total o parcialment amb les activitats avaluatives previstes a la Guia Docent en el seu Pla de Treball.

Bibliografía

Bajo Santos N. (2010) Oportunidades y retos del Espacio Europeo de Educación Superior. *Anuario Jurídico y Económico*, 43.

Ion G. i Cano E. (2012). La formación del profesorado universitario para la implementación de la evaluación por competencias. *Educación XX*, 15.2.

Laporta F. J. (2010). Bolonia y los estudios de derecho: dos puntos de vista. *Actualidad Jurídica (Uría & Menéndez)*, 26.

Pérez Álvarez M. P. (2010). *Innovación metodológica y espacio europeo de educación superior. Experiencias docentes en el ámbito del derecho*. Madrid: Dykinson.

Vidal Prado C. (2012) El espacio europeo de educación superior y su implantación en las universidades españolas. *Revista Catalana de Dret Públic*, 44.

Cuestiones y/o consideraciones para el debate

a) El model d'avaluació de l'alumne introduït pel Pla de Bolonya pot suposar un increment excessiu de les mateixes que pot provocar menys èxit acadèmic i major fracàs i frustració per l'alumne?

b) Les activitats avaluatives que fan servir els professors realment avaluen les competències previstes en les memòries de grau?

c) Ha comportat el Procés de Bolonya un canvi real en els mètodes d'avaluació per part del professorat?

d) Quin seria el model ideal de distribució de les activitats avaluatives durant el curs acadèmic? Com distribuir la càrrega de treball de manera apropiada i evitar solapaments?

